

INHALT

Einleitung, von Loris Sturlese	VII
Verzeichnis der Siglen, Abkürzungen und der benutzten Literatur	XIII

ULRICI ENGELBERTI DE ARGENTINA
DE SUMMO BONO LIBER QUINTUS
QUI EST DE HIS, QUAE PERTINENT
AD DISCRETAM THEOLOGIAM DE FILIO DEI
SECUNDUM UTRAMQUE NATURAM,
SCILICET DIVINAM ET HUMANAM

TRACTATUS PRIMUS

1. De propriis et appropriatis Filii dei secundum divinam naturam	1
2. De praecursore Verbi incarnati. In quo est de sanctificatione in utero	4
3. De annuntiatione salvatoris. In quo est aliquid de genealogia et sanctificatione eius cui fit annunciatio et de inviolata virginitate eius	16
4. De possibilitate incarnationis. Et de modo huius unionis. Et an deus incarnatus fuisset, si homo non peccasset. In quo est de tempore incarnationis et de ratione dilatationis eius et de nominibus, quibus hoc tempus in scriptura nominatur, et de genealogia Christi secundum diversos evangelistas	29
5. Quod alius modus liberationis hominis fuit possibilis, sed non redemptionis. Et quare deus inter haec duo praelegit modum redemptionis. Et quare hoc non fecit per creaturam sed ipse ad nos venit. Et quare potius ad nos venit quam ad angelos. Et an tota trinitas vel una persona sine alia potuit incarnari sive assumendo eandem naturam sive plures. Et quare potius persona Filii est incarnata. Et an una persona potuit assumere plures naturas	45
6. Quae creatura fuerit assumptibilis. Et quid de nostra natura assumpserit. Et quomodo assumpserit unum mediante alio. Et an mater Virgo active aliquid ad generationem operata fuerit. Et an haec nativitas fuerit miraculosa	51
7. Qualiter Christus fuerit in patribus et ab ipsis descenderit. Et quare ipse non dicatur fuisse decimatus in Abraham. Et qualiter ipse dicatur sanctificatus. Et cui personae divinae appropriandum sit opus incarnationis. Et quare propter istam generationem Christus dicatur filius	

matris, quae non solum vocatur christotokos sed etiam theotokos, sed non dicitur filius Spiritus Sancti vel trinitatis. Et qualiter illi homini est gratia naturalis et inhabitat in ipso omnis plenitudo divinitatis corporaliter	61
8. De ipsa unione et assumptione. Et in quo sit facta, scilicet in persona et non in natura. Et quomodo natura humana sit deificata, et Iesus sit homo divinus sed non homo dominicus. Et qualiter est ibi inter naturas communicatio idiomatum. Et quomodo intellectus et voluntas et operationes sunt in Christo deificata. Et quare natura et persona divina dicantur assumpsisse hominem et naturam humanam sed non personam. Et quid sit ibi assumptum per se et per consequens et per accidens	69
9. An Christus sit unum vel duo. Et an habeat tantum unum esse. Et an sit compositus. Et de locutionibus exprimentibus unionem	88
10. De temporali nativitate Christi. Et de filiatione, an duae sint Christi nativitates vel duae sint Christi filiationes. Et si dicatur bis natus. Et de adoratione humanitatis Christi et imaginis suae.	94
11. De his quae Christo possunt attribui vel non possunt, secundum quod ipse est homo, quae pertinent ad dignitatem. Quae sunt: esse deum, esse personam vel hypostasim vel rem naturae vel individuum, esse praedestinatum, esse filium adoptivum. In quo est de adoptione legali et de nostra adoptione, qua a deo adoptamur	101
12. Quomodo ea quae pertinent ad defectum naturae humanae, de Christo dici possint, vel non possint. Quae sunt: creatum esse vel incepisse vel posse peccare. In quo est doctrina generalis, quae ratione humanae naturae de Christo dici possunt et quae non. Et in quo sexu et de quo sexu debuit assumere naturam humanam	110
13. De his quae conveniunt Christo ratione naturae assumptae, scilicet quae Christus cum natura assumpsit, quantum ad ea quae pertinent ad plenitudinem gratiae singularis et unionis et capitis. In quo est, qualiter ipse dicitur caput et ecclesia corpus. Et quorum ipse sit caput. Et qualiter daemon dicitur caput malorum et ipsi eius corpus . .	114
14. De his quae Christus in humana natura assumpsit vel quae non, quae sunt pertinentia ad scientiam et potentiam. In quo est de triplici eius scientia, scilicet qua cognoscit Verbum et res in Verbo et res in propria natura	123

TRACTATUS SECUNDUS

1. Qui defectus nostri in Christo fuerunt et qui non. Et an illos assumpserit vel contraxerit. Et quomodo etiam in anima Christi fuerunt passiones animales et sensibiles. Et quantus dolor Christi fuerit in passione et morte. Et an istae passiones vere fuerint in Christo	131
2. De quattuor statibus hominis. Et quid de quolibet Christus assumpse-	

rit. Et specialiter, an habuerit necessitatem moriendi. Et qualiter haec necessitas sit naturalis et qualiter non. In quo sunt multa de transfiguratione, in qua videtur Christus aliquid gloriae corporis de statu contrario accepisse	142
3. Quot sint voluntates in Christo. Et de concordia et discordia ipsarum inter se. In quo est de orationibus eius et de earum exauditione	151
4. De diversis operationibus Christi. Et de merito ipsius. Et an meruerit sibi ipsi aliquid. Et an meruerit in instanti conceptionis. Et quomodo meruerit per passionem sibi et nobis. Et quorum malorum ablationem vel bonorum collationem nobis meruerit	156
5. Quomodo Christus dicitur redemptor et reconciliator et mediator et pax nostra et Iesus sive salvator noster. Et quare nos redemerit per tot et per tantas passiones	166
6. Qualiter Christus est sacerdos et pontifex et rex	172
7. Qualiter Christus dicitur traditus diversimode a diversis. Et qualiter passionem eius diversimode desideraverunt sancti et hostes sui. Et an possit dici, quod Filius Dei sit passus et mortuus. Et an fuerit in morte divinitas separata ab humanitate. Et quare corpus eius non vidit corruptionem. Et an in triduo mortis illud corpus univoce fuerit corpus et ante mortem. Et an in illo triduo fuerit homo. Et de differentia inter totum et totus, cum de Christo dicuntur. Et qualiter redemptus fuisset homo, si Christus non fuisset mortuus	179
8. De descensu Christi ad inferos. Et de eius modo. Et de effectibus ipsius et expositionibus quorundam dubiorum circa hoc	185
9. De Christi resurrectione. Et de tempore resurrectionis. Et de eius probatione. Et de ascensione ipsius et eius utilitate	192
 Index fontium	
Loci sacrae scripturae	207
Auctores ab Ulrico ipso allegati	213
Auctores ab editore allegati	222
Index rerum	225
Index nominum	229